

ODBOR ANALÝZ A PLÁNOVANIA

december – január 2024

Vážené kolegyně a kolegovia,

začiatok nového roka priniesol výber výhľadových analýz k očakávaným udalostiam v 2024, medzi ktoré nepochybne patria voľby do Európskeho parlamentu, voľby v USA a v Rusku, ktoré dopĺňa už tradičná analýza hlavných výziev pre EÚ. Rozšírenie EÚ a jej reforma predstavujú komplikovaný problém ako z románu „Hlava 22“ na ktorý hľadá odpoveď analýza EFCR. Jednotný postup štátov EÚ je potrebný aj pri čelení výzvam v Indotichomorí ako upozorňuje článok CER a správa WEF, ktorá ponúka SWOT analýzu vývoja digitálnej bezpečnosti do roku 2030. Analytický komentár SWP sumarizuje diplomatické úsilie a možné perspektívy na dosiahnutie mieru na Ukrajine, zatiaľ čo vojnová ekonomika Ruska je hrozbou pre jeho makroekonomickú stabilitu ako upozorňuje článok od Carnegie.

Príjemné čítanie vám praje
Tím Odboru analýz a plánovania

VÝZVY EÚ V ROKU 2024

10 hlavných výziev, ktorým bude čeliť EÚ

VOĽBY V EÚ, US A RU

Scenáre a analýza ich dopadov na smerovanie zahraničnej politiky

REFORMA EÚ A JEJ ROZŠIROVANIE

Hodnotenie 15-ročnej spolupráce

MORE PROBLÉMOV

O potrebe jednotnej stratégie ČS EÚ v Indotichomorí

KYBERNETICKÁ BEZPEČNOSŤ 2030

Správa WEF k vývoju digitálnej bezpečnosti

DIPLOMACIA V KONTEXTE VOJNY

Možnosti diplomatického riešenia vojny na UA

PUTINOVE DILEMY

Čo čaká ruskú ekonomiku

HROZBA ISIS

Aktivity Islamského štátu naďalej pokračujú

GLOBAL GATEWAY

Prehľad rozvojového nástroja Európskej únie

Čo čaká európsky kontinent v roku 2024? - práve túto otázku si už po ôsmy krát kladie výskumné centrum Európskeho parlamentu (*European Parliament Research Service, EPRS*). Vo svojej tohtoročnej publikácii upriamuje pozornosť na **10 kľúčových problémov** a oblastí politiky, ktoré budú dominovať verejnej diskusii a politickej agende EÚ nasledujúci rok, ponúkajúc potrebný výhľad pre tvorcov politik.

V prvom rade, už desiate **európske voľby v júni 2024** ponúknu viac ako 365 miliónom občanom EÚ možnosť ovplyvniť budúce smerovanie Únie. Zatiaľ čo ostatné voľby v 2019 zaznamenali zvýšenú účasť, inak tomu nebude ani tento rok. Záujem o voľby je najmä u mladšej generácie, pričom viaceré ČS už dnes umožňujú voliť 16 alebo 17-ročným voličom. Bude to preto hlas mladých, ktorý výrazne ovplyvní kto sa dostane do vedenia EÚ.

Rok 2024 bude svedkom volieb nielen v EÚ ale aj po celom svete.

Voľby v US prinesú zlomový bod pre budúce globálne usporiadanie a najmä transatlantické vzťahy, pričom očakávaný je súboj dvoch staro-nových kandidátov, a to republikánskeho Donalda Trumpa a demokratického Joe Bidena. Nielen voľby v US, ale aj voľby v Indii podnietia diskusiu, a to najmä o jej statuse ako rozvíjajúcej sa globálnej veľmoci a európskej stratégii voči nej. Voľby po celom

VOEBY V USA A VO SVETE
BUDÚ ZLOMOVÉ PRE
GLOBÁLNE USPORIADANIE

svete však budú výrazne poznačené **faktormi online dezinformácií**, generatívnou umelou inteligenciou, ako aj tzv. *deepfakes*. Rapídny vzostup generatívnej AI prinesie výzvy pre demokraciu, pričom nasledujúci rok možno očakávať prvé hmatateľnejšie pokusy o kontrolu využívania AI. Celkovo však pôjde len o prvé malé kroky na ešte dlhšej ceste. Rok 2024 bude taktiež rezonovať implementácia *Next Generation Europe (NGEU)* a jej ústredného prvku, tzv. *Recovery and Resilience Facility (RRF)*, ktorá prichádza do svojej kľúčovej fázy. Pripravovaná hodnotiaci správa Komisie a prebiehajúci dialóg s Európskym parlamentom a Radou budú zohrávať dôležitú úlohu pri kontrole implementácie a formovaní budúcich stratégií financovania v oblasti **dvoch kľúčových transformácií - zelenej a digitálnej** po roku 2026, keď sa NGEU a RRF majú uzavrieť.

V oblasti **klimatickej zmeny** sa predpokladá, že rok 2024 prinesie opätovne rekordné teploty. Tie nakrátko prekročia 1,5 °C a dokonca dosiahnu nadpriemer až o 2 °C v dôsledku skleníkových plynov a fenoménu *El Niño*. Samotný klimatický jav môže navyše významne narušiť potravinovú bezpečnosť vo svete, vedúc k ničivým záplavám, suchám a hospodárskym stratám.

Automobilový sektor EÚ bude v 2024 čeliť kritickému bodu – nachádzajúc sa uprostred ekologickej transformácie, digitalizácie a vo zvýšenej globálnej konkurencii. Sektor s viac ako 12,9 miliónmi pracovných miest a významným príspevkom k HDP EÚ bude prechádzať transformačnými posunmi smerom k elektrifikácii, konektivite a zdieľanej mobilite. Budú navyše naďalej panovať obavy z narušenia dodávateľských reťazcov a zvýšenej globálnej konkurencie. Naliehavá adaptácia, vrátane bezpečného prístupu k cenovo dostupným batériám a polovodičom, inováciám, investíciám do infraštruktúry a rekvalifikácie pracovnej sily bude preto jednou z hlavných bodov európskej agendy.

V roku 2024 bude dôležitou aj téma **obnovy UA**, pričom EÚ bude v tomto ohľade zohrávať kľúčovú úlohu najmä prostredníctvom svojho Nástroja pre Ukrajinu, v rámci ktorého bude vyčlenených až 50 miliárd EUR na roky 2024 až 2027. Cieľom tohtoročnej konferencie o obnove Ukrajiny v Berlíne 11.-12. júna 2024 bude posilniť najmä súkromné investície do obnovy UA. V súvislosti s UA, bude nasledujúci rok rezonovať aj **otázka medzinárodného práva a jeho vymožitelnosti**. Viaceré inštitúcie ako Medzinárodný trestný súd, Medzinárodný súdny dvor, ako aj Európsky súd pre ľudské práva začali s vyšetrovaním zločinov spáchaných na UA. Otázne však ostane do akej miery sa podarí medzinárodný právny poriadok implementovať. Desiatou kľúčovou oblasťou hodnou pozornosti je **rast Indie do veľmocenského postavenia**. Úloha Indie môže v blízkej budúcnosti formovať podobu medzinárodného usporiadania, buď potvrdí bipolaritu (US a CN), alebo multipolaritu.

Fínsky inštitút pre medzinárodné vzťahy (FIIA) sa v prehľadovej analýze zaoberá zahranično-politickými dopadmi výsledkov volieb v Rusku, EÚ a USA. Zatiaľ čo prezidentské voľby v Rusku postrádajú akúkoľvek demokratickú kredibilitu, znovuzvolenie Putina ho môže povzbudiť k ešte agresívnejšej vojenskej politike, avšak ktorá by zároveň niesla vnútropolitické riziká, pričom Putin predovšetkým očakáva, že západná pomoc pre Ukrajinu sa oslabí. Voľby do Európskeho parlamentu majú podľa očakávaní priniesť nárast zastúpenia krajne pravicových strán, avšak decentralizovaná štruktúra EÚ a princíp konsenzu znemožňujú náhlu zmenu politického kurzu EÚ. Politika rozširovania EÚ bude v nasledujúcom legislatívnom období naďalej patriť medzi hlavné body programu EÚ. V USA sa v prezidentských voľbách a voľbách do Kongresu stretnú dve veľmi rozdielne vízie pre domácu aj zahraničnú politiku, preto aj dôsledky budú v závislosti od výsledku volieb diametrálne odlišné.

ZNOVUZVOLENIE VLADIMÍRA PUTINA MÔŽE VIESŤ EŠTE K AGRESÍVNEJŠEJ VOJENSKEJ POLITIKE

Kombinovaný účinok ruských, európskych a amerických volieb na medzinárodné vzťahy a na vojnu na Ukrajine bude obrovský. Ak sa ruské voľby nejakým spôsobom oslabia Putina, európski voliči odolajú populistickému pokušeniu a Američania si zvolia Bidena a poskytnú demokratom pevnú kontrolu nad Kongresom, tento výsledok zaručí pevnú podporu Západu pre Ukrajinu a podporu Američanov pre celú Európu. V optimistickom scenári by dokonca mohol viesť k spravodlivému a trvalému mieru na Ukrajine.

Na druhej strane, ak sa Putinova vojnová politika stane po jeho formálnom znovuzvolení ešte agresívnejšia, nárast krajnej pravice skomplikuje budovanie väčšiny v Európskom parlamente a Američania si zvolia Donalda Trampa a republikánsky Kongres, budúcnosť bude pre Európu vyzerat' pochmúrne. Trumfov záujem prezentovať sa ako globálny "obchodník" môže podnietiť Putina, aby navrhol nejaký druh dohody medzi USA a Ruskom na úkor ukrajinských a európskych záujmov. V najhoršom prípade bude Trump nielen obmedzovať pomoc Ukrajine, ale aj stiahne Spojené štáty z NATO (alebo inak podkope Alianciu), zatiaľ čo vnútorné rozpory a strach z populizmu zabrzdí EÚ ako aj zablokuje jej rozširovanie a inštitucionálnu reformu.

Fínsky inštitút FIIA v závere hodnotí, že v realite bude kombinovaný výsledok volieb pravdepodobne niekde medzi týmito extrémnymi scenármi. Hoci ruské voľby budú pre Putina takmer zaručeným úspechom, nemusia ho urobiť dostatočne silným na to, aby sa posunul do agresívnejšej fázy vojny. A hoci populistickí a krajne pravicoví kandidáti môžu v európskych voľbách dosiahnuť zisky, "veľká koalícia stredy" si v EÚ takmer určite udrží pozície, takže akékoľvek náhle narušenie domácej alebo zahraničnej politiky je nepravdepodobné. Výsledok amerických volieb je z týchto troch volieb najotvorenejší.

Jeden z možných scenárov počíta so svetom s agresívnym Ruskom, zväčša nezmenenou Európou a europeistickými Spojenými štátmi pod vedením Joe Bidena spolu s republikánskym Senátom a demokratickou Snemovňou reprezentantov. Rovnako pravdepodobný je však aj scenár, že v roku 2025 bude Spojené štáty viesť Trump a republikánsky Kongres, USA sa zamerajú viac na domáce problémy resp. pozornosť obrátia na Čínu a Európu nechajú v podpore Ukrajiny osamotenú.

Link: https://www.fia.fi/wp-content/uploads/2023/12/bp378_the-2024-elections-in-russia-the-eu-and-the-us.pdf

S ruskou vojnou na Ukrajine došlo k znovuotvoreniu debaty o možnom rozširovaní EÚ, vnímajúc práve tento krok ako strategickú odpoveď na meniacu sa geopolitickú situáciu, ako aj príležitosť na posilnenie vplyvu EÚ. Proces rozširovania však čelí viacerým otvoreným otázkam, týkajúcich sa nielen samotnej formy integrácie, ale aj budúcej inštitucionálnej transformácie EÚ. V snahe poukázať na hlavné obavy a očakávania týkajúce sa rozširovania a budúcnosti EÚ prináša *European Council on Foreign relations* vo svojej analýze pohľad do jednotlivých národných diskusií ČŠ, ktorých komplikovanosť s trochou zveličenia autori prirovnávajú k slávnemu románu Josepha Hellera, „Hlava 22“, v prípade 27 ČŠ EÚ teda k „Hlave 27“. I keď ČŠ EÚ jednohlasne obhajujú rozšírenie EÚ, vo svojich prístupoch ostávajú odlišné vo viacerých aspektoch.

V prvom rade tu je otázka ako dosiahnuť cieľ geopolitického rozšírenia – a to, či má rozširovanie prispieť k bezpečnosti a stabilite v EÚ alebo či by zaručenie bezpečnosti (napríklad cestou členstva v NATO) malo byť predpokladom pre následný vstup do EÚ. V srdci tejto debaty je najmä otázka integrácie UA. Na jednej strane vystupuje FR ako hlasný obhajca rozšírenia, ktoré by významne posilnilo európsku bezpečnostnú architektúru (najmä kapacitne) a teda je potrebné ho vo svetle aktuálnych udalostí prioritizovať. Na druhej strane, najmä PL a baltské štáty (aj SE) vnímajú členstvo v NATO ako prioritu, ktorá by mala predchádzať integrácii do EÚ, pretože len cez spojenecké záruky je možné zabezpečiť trvalú ochranu. V reakcii, štáty ako DE, ES, BE, NL, ostávajú značne opatrné v otázke rozširovania NATO práve o krajiny ako UA, avšak rovnako ostýchavé sú voči snahe FR pretvoriť EÚ skrz integráciu nových členov na geopolitického a najmä vojenského aktéra.

**AK CHCE BYŤ EÚ
HODNOVERNÝM AKTÉROM
MUSÍ SA DOHODNÚŤ NA
PROCESE VNÚTORNEJ
REFORMY SPOLU S ČASOVÝM
PLÁNOM PRE ROZŠIROVANIE**

Rovnako otáznym ostáva aj ako postupovať pri prijímaní nových členov a teda či pristúpiť k tzv. *‘Big bang’* rozšíreniu, prijímajúc všetkých (alebo aspoň značnú väčšinu) aktuálnych žiadateľov naraz alebo dodržiavať silný dôraz na plnenie prístupových podmienok. Naprieč ČŠ EÚ je rozdiel aj v tom, ktorý región je strategickejšie integrovať skôr – Západný Balkán, alebo UA a MD. Zatiaľ čo krajiny ako napríklad AT, HR, CZ, EL, HU, IT, SK a SI chcú vidieť primárne integračný posun smerom na juh, krajiny ako EE, SE, PL, BE vidia hlavnú potrebu pripustiť do Únie práve UA, pričom v jej prípade by sa malo postupovať podľa osobitných, a teda nie štandardných prístupových podmienok. V tomto celom ostávajú krajiny ako PT, ES, FR, IR, DK, NL ale aj BE skôr pragmatické, kalkulujú, ktoré rozšírenie by malo pre EÚ rozpočet najzvláduteľnejšie (teda najmenšie) finančné implikácie.

Debata o rozširovaní sa zároveň stáva aj ústrednou debatou o budúcej podobe EÚ a s tým súvisiacou inštitucionálnou reformou EÚ. Aj v tomto prípade je možné pozorovať rozdielne názory naprieč kontinentom. Hlavnými ťahúňmi prehlbenia právomocí EÚ je najmä FR a DE. FR obhajuje rozsiahle využívanie tzv. diferencovanej integrácie, zatiaľ čo DE apeluje na rozšírenie hlasovania kvalifikovanou väčšinou (QMV) do oblastí ako zahraničná politika či dane. Ostatné ČŠ (najmä severské krajiny, PL, CZ a pobaltské štáty) však zostávajú výrazne skeptické voči veľkým inštitucionálnym zmenám, prameniác do veľkej miery z ich strachu, že vo viac federatívnej únii budú marginalizované. Neochota zapojiť sa do komplexnej reformy EÚ avšak ohrozuje proces rozširovania a podnecuje skepticizmus medzi kandidátskymi krajinami, pokiaľ ide o dané záväzky EÚ. V národných diskusiách o rozširovaní dominujú aj ďalšie tri dôležité témy - finančná, inštitucionálna a politická. Čo sa týka finančnej, existuje veľký rozdiel v postojoch medzi tradičnými čistými prispievateľmi a recipientmi z rozpočtu EÚ. Práve s príchodom nových členov dôjde k zmene pozície zhruba pätiny ČŠ (z recipientov na prispievateľov), ako aj značnej strate poľnohospodárskych príspevkov, čo do veľkej miery ovplyvňuje jednotlivé integračné nálady. Následne, po skúsenosti s PL a HU, dominuje inštitucionálnej debate vo viacerých ČŠ najmä otázka ochrany právneho štátu, apelujúc na výrazné posilnenie EÚ inštitucionálnych štruktúr. V neposlednom rade, medzi viacerými terajšími členmi EÚ a možnými novými panujú dodnes bilaterálne konflikty (EL-MK, BG-MK, HU-UA, EL-AL), ktoré v prípade nedostatočnej pozornosti a citlivosti voči tejto politickej téme, môžu viesť k vetovaniu samotného vstupu.

Link: <https://ecfr.eu/publication/catch-27-the-contradictory-thinking-about-enlargement-in-the-eu/>

Analytička Christina Keßler z Centra pre európsku reformu (CER) v autorskom článku upozorňuje, že prípadná bezpečnostná kríza v Indotichomóri môže vážne poškodiť európske záujmy. V snahe udržať mier a bezpečnosť v danom regióne potrebuje EÚ prekonať svoje názorové rozdiely. V 2021 EÚ prijala svoju Indotichomorskú stratégiu, ktorej cieľom je podporovať otvorenú a na pravidlách založenú regionálnu bezpečnostnú architektúru v regióne. V stratégii EÚ tiež načrtla svoje úsilie o posilnenie svojej prítomnosti avšak implementácie stratégie do veľkej miery závisí od členských štátov. Francúzsko, Nemecko, Holandsko, Česká republika a Litva publikovali svoje stratégie pre oblasť Indotichomoria, keďže chápu prepojenie bezpečnosti Európy s dianím v regióne, avšak majú rozdielne predstavy o tom, ako prispieť k jeho stabilite a čo robiť v prípade vypuknutia krízy. Preto je potrebné spracovať jednotnejší prístup.

Hlavný záujem EÚ v regióne Indotichomoria má hospodársky charakter. V roku 2021 predstavoval dovoz z Indotichomoria do EÚ 844 miliárd EUR a vývoz z EÚ do Indotichomoria 583 miliárd EUR. Takmer 90 % zahraničného obchodu EÚ s tovarom sa uskutočňuje po mori. Veľká časť tohto obchodu prechádza cez námorné úžiny, ako je Malacký prieliv, alebo Juhočínske more. Len cez Juhočínske more prechádza približne 40 % zahraničného obchodu EÚ. Indotichomorský región je teda pre európske hospodárstvo, založené na intenzívnom obchode, kľúčové.

EÚ ako bezpečnostný aktér sa angažuje v Indotichomóri niekoľkými spôsobmi. Bezpečnostná spolupráca je jedným z pilierov partnerstva medzi EÚ a Združením národov juhovýchodnej Ázie (ASEAN). Toto strategické partnerstvo zaväzuje oba regióny pravidelne organizovať samity a spolupracovať vo viacerých oblastiach. EÚ sa zúčastňuje na každoročnom regionálnom fóre ASEAN a nedávno jej bolo umožnené zúčastniť sa na výročnom samite východnej Ázie. Ministri obrany EÚ a vysoký predstaviteľ pre zahraničnú politiku EÚ Josep Borell sa zúčastňujú na dialógu Šangri-La, každoročnej bezpečnostnej konferencii v Singapure. Bezpečnosť je tiež dôležitým rozmerom vzťahov medzi EÚ a jednotlivými partnermi v Indotichomorskom regióne, akým je Japonsko. V ostatných rokoch niekoľko krajín EÚ vyslalo do regiónu námorníctvo, aby sa zapojili do vojenských cvičení zameraných na udržanie slobody plavby. Avšak pokiaľ sa jedná o misie a operácie EÚ, dochádza k nesúladiu medzi alokovanými zdrojmi EÚ a ďalšími geografickými prioritami. EÚ považuje za kľúčové bezpečnostné výzvy v Taiwanskom prielive, Juhočínskom a Východočínskom mori, ktoré sa všetky nachádzajú v Tichom oceáne. Avšak skromná prítomnosť EÚ v Indotichomóri sa oveľa viac zameriava na Indický oceán.

**NÁZOROVÉ ROZDIELY
VYPLYVAJÚ NAJME
Z ROZDIELNYCH
POHĽADOV NA ČÍNU**

Názorové rozdiely ČŠ EÚ v prístupoch k regiónu vyplývajú najmä z rozdielnych názorov na Čínu. Z pohľadu niektorých krajín, napr. Nemecka, tradične prevládajú obchodné a hospodárske záujmy (hoci nemecké názory sa v posledných rokoch vyvíjali, od zamerania sa výlučne na hospodárske príležitosti k opatrnejšiemu postoj, ktorý zdôrazňuje aj znižovanie rizika). Pre iné krajiny, vrátane mnohých stredoeurópskych, sú dôležité najmä otázky ľudských práv a demokracie. Pre ďalšie krajiny, vrátane stredoeurópskych a pobaltských štátov, má zásadný význam podpora USA v celosvetovom meradle s cieľom zabezpečiť, aby USA naďalej podporovali bezpečnosť Európy. Rozdiely medzi členskými štátmi by mohli poškodiť schopnosť EÚ reagovať na výzvy Indotichomoria a brániť tak svoje vlastné záujmy. V súčasnosti je táto nejednotnosť medzi členskými štátmi EÚ zvládnuteľná, ale EÚ by sa mala začať zaoberať týmto problémom už dnes. Totiž ak v Indotichomóri vznikne bezpečnostná kríza, Európa bude čeliť ťažkým rozhodnutiam a nebude môcť ďalej tápať ako doteraz. Tak ako partneri Európy v regióne, ako napr. Japonsko a Austrália, podporili EÚ v súvislosti s Ukrajinou, napríklad uvalením sankcií na Rusko, aj tieto krajiny by rovnako hľadali podporu Európy. Obdobne aj USA by očakávali recipročnú podporu. Dnes je však otázne, do akej miery by EÚ bola ochotná poskytnúť podporu a či vôbec. Poskytnutie, alebo odmietnutie podpory by však malo svoju cenu. EÚ by mohla čeliť tomu, že USA nebudú schopné alebo ochotné udržať súčasnú úroveň záväzku pre európsku bezpečnosť a v dôsledku toho bude EÚ musieť sama prebrať zodpovednosť. Síce EÚ dnes možno nepocituje naliehavosť voči výzvam Indotichomoria, laxný prístup by však bol chybný. Teraz nastal čas na náročné vnútorné diskusie a prácu na spoločnom prístupe EÚ k Indotichomoriu.

Link: <https://www.cer.eu/insights/sea-troubles-eus-indo-pacific>

V rýchlo sa rozvíjajúcom digitálnom svete čelia tvorcovia politik neľahkej úlohe – a to ako využiť nielen príležitosti, ktoré digitálna éra prináša ale pripraviť sa aj na jej riziká, reflektujúc pritom dlhodobější trendy a očakávania. Analytici z World Economic Forum sa vo svojej správe Cybersecurity Futures 2030 zamýšľajú práve nad možnou trajektóriou digitálnej bezpečnosti v priebehu nasledujúcich piatich až siedmich rokov, ponúkajúc viaceré odporúčania pre verejný, ako aj súkromný sektor.

Za posledných päť rokov zmenila agendu kybernetickej bezpečnosti široká škála udalostí – od rapídnej digitálnej transformácie počas globálnej pandémie, komercializácie veľkých jazykových modelov (LLMs), agresívneho rozširovania ransomvéru až po historický nárast v množstve kybernetických útokov. Rýchlosť s akou je potrebné adaptovať sa na nové udalosti sa však ešte viac akceleruje. Do roku 2030 možno očakávať výraznú zmenu v globálnom premýšľaní o digitálnej bezpečnosti – s rýchlosťou vytvárania inovácií sa súběžne a rovnako rýchlo bude musieť budovať dôvera naprieč spoločnosťou. Kybernetickú bezpečnosť budú ovplyvňovať najmä schopnosti vznikajúcich technológií ako kvantové počítače či internet vecí (IoT). Debaty o fragmentácii internetu sa zmenia na praktickejšie rozhovory o kompromisoch medzi digitálnou suverenitou a interoperabilitou.

**NESCHOPNOSŤ ADAPTOVAŤ SA NA
KLIMATICKÚ ZMENU, BUDE
NEGATÍVNE OVPLYVŇOVAŤ
KYBERNETICKÚ BEZPEČNOSŤ**

Medzi hlavné zraniteľné body na nasledujúce roky bude patriť neschopnosť efektívne sa adaptovať na klimatickú zmenu, ktorá bude spôsobovať celkovú deprioritizáciu agendy kybernetickej bezpečnosti. Práve neustály cyklus prípravy, reagovania a zotavovania sa z prírodných katastrof bude znamenať menej zdrojov využiteľných na riešenie výziev digitálnej éry, a teda isté zaostávanie. Následne príliš veľa „digitálneho konzumizmu“ na úkor domácej inovačnej kapacity bude viesť k zvýšenej závislosti na najväčších technologických firmách alebo technologických produktoch a službách vyvázaných inými krajinami. Dôležité bude taktiež zvýšenie rizika vystavenia populácie sociálnemu inžinierstvu, ktoré bude môcť viesť k celkovému zníženiu dôvery naprieč spoločnosťou, ako aj zvyšujúcej sa polarizácii.

Pre tvorcov politik správa odporúča zamerať sa na zlepšenie stability a bezpečnosti dodávateľských reťazcov, najmä na dostupnosť technologických komponentov a surovín ale aj dostatočné prilákanie kvalifikovaných pracovníkov, ktorí s novými technológiami budú vedieť pracovať. Je potrebné vytvárať účinné digitálne politiky a predpisy, ktoré zabezpečia strategické plánovanie v tejto oblasti, a tak zabránia prípadnému technologickému zaostávaniu. Digitálna inklúzia musí byť reflektovaná na popredných miestach naprieč (nielen) spektrom sociálnych politik.

Lídri by mali aktívne hľadať spôsoby ako zabezpečiť, aby nové technológie boli na prospech všetkým vrstvám spoločnosti - či už v oblasti ekonomickej aktivity, ale aj v oblastiach ako zdravie, bezpečnosť a dlhodobá udržateľnosť. V tomto smere je potrebné vyčleniť značnú časť prostriedkov na investície do vzdelávania populácie (mediálna gramotnosť, vzdelávanie o kybernetickej bezpečnosti), ako aj do zvyšovania kvalifikácie pracovnej sily. Práve dobre vzdelaná populácia bude kľúčový aspekt pri snahe zvýšiť odolnosť štátu voči hybridným hrozbám. Je potrebné aktívne vyvíjať reguláciu na ochranu pred zneužívaním umelej inteligencie, ako aj opatrenia na boj proti dezinformáciám a tzv. misinformáciám a malinformáciám. V neposlednom rade, prostriedky by mali byť alokované na posilnenie vedy a výskumu, najmä na budovanie dôveryhodných výskumných inštitúcií, ktoré budú rešpektované naprieč spoločnosťou.

Link: https://www3.weforum.org/docs/WEF_Cybersecurity_Futures_2030_New_Foundations_2023.pdf

Priame rokovania o prímerí v ruskej vojne proti Ukrajine stroskotali už po niekoľkých mesiacoch. Dnes Moskva a Kyjev vyvíjajú diplomatické iniciatívy s cieľom ovplyvňovať medzinárodnú mienku o vojne vo svoj prospech. Cieľom ruskej vojnovnej diplomacie je oslabiť "kolektívny Západ" na globálnej úrovni ako súčasť stratégie na zastavenie vonkajšej podpory pre Ukrajinu. Ukrajina sa usiluje o medzinárodnú izoláciu Ruska. Nemecká analytička Sabina Fischer v komentári pre SWP sumarizuje doterajšie diplomatické úsilie, pričom zároveň tvrdí, že ak má v ak má v budúcnosti existovať čo i len možnosť rokovaní o prímerí, Nemecko a jeho partneri musia pokračovať v poskytovaní vojenskej podpory Ukrajine.

Rusko naďalej vedie vojnu proti Ukrajine s cieľom zničiť túto krajinu. Hoci je Putinov režim stále ďaleko od dosiahnutia svojich cieľov, neprejavuje ochotu ku kompromisom. Totiž Moskva hrá o čas: politické vedenie stále verí, že môže vojensky vyčerpať Ukrajinu a rozložiť medzinárodnú podporu Kyjevu. Zjavným cieľom tejto stratégie je zmraziť vojnu viac-menej pozdĺž súčasnej frontovej línie - aspoň zatiaľ. Pravdepodobná ruská kalkulácia spočíva v tom, že by to Ukrajinu oslabilo politicky aj vojensky. Rusko by medzitým mohlo využiť prestávku na preskupenie síl a zároveň pokračovať v politike destabilizácie voči Ukrajine, v prípade potreby aj obnovením vojny. Na druhej strane Ukrajina vyvinula novú diplomatickú stratégiu, od momentu keď sa v lete 2022 stratili akékoľvek vyhliadky na bilaterálne rokovania o prímerí. Politickému vedeniu okolo prezidenta Zelenského sa úspešne podarilo nadviazať kontakt s čoraz väčším počtom štátov prostredníctvom svojho mierového vzorca, čím získalo väčší vplyv na formovanie medzinárodnej mienky. Ukrajinská diplomacia je v kontraste s ruským úsilím na medzinárodnej scéne. Kto nakoniec vyhrá tento "súboj naratívov" je otázný. Hoci cieľ Ukrajiny a jej západných partnerov čo najviac izolovať Rusko je dôležitý, vojnu nakoniec rozhodnú iné faktory. O tom, či budú rokovania o prímerí pravdepodobné alebo len možné, rozhodne samotný priebeh vojny. Ukrajina sa musí dostať do vojenskej pozície, ktorá môže slúžiť ako priaznivý východiskový bod pre rokovania - inými slovami, Rusko musí utrpieť také masívne porážky na bojisku, aby sa zmenila kalkulácia nákladov a výnosov Putinovho režimu (alebo významnej časti ruskej elity). Až potom získajú medzinárodné sprostredkovateľské snahy na sile. Ak chcú Nemecko a ďalší medzinárodní partneri Ukrajiny zabezpečiť takýto výsledok, musia rozhodne pokračovať vo vojenskej podpore Kyjeva a zintenzívniť ju.

Priaznivé východisko pre rokovania zahŕňa aj zaručenie bezpečnosti Ukrajiny po skončení súčasnej horúcej vojny. Západné vlády - vrátane Bidenovej administratívy vo Washingtone a nemeckej vlády - zápasia s požiadavkami Kyjeva na bezpečnostné záruky a jasný časový plán vstupu Ukrajiny do NATO. Obe otázky by mali byť oveľa užšie prepojené, a to aj vo verejných diskusiách, s budúcim diplomatickým, riešením. Od roku 2014 Putinov režim porušil všetky medzinárodné zmluvy a dohody s Ukrajinou; a posledných 20 mesiacov vedie proti susednej krajine vojnu s genocídnym zámerom. Pre obyvateľov Ukrajiny nemôže byť žiadna dohoda s Moskvou dôveryhodná. A rokovania o prímerí bude veľmi ťažké začať bez spoľahlivých záruk o bezpečnosti Ukrajiny. Nemecko a ostatní partneri Ukrajiny by mali naďalej podporovať Kyjev v jeho úsilí o medzinárodnú izoláciu Ruska. Musia sa húževnato snažiť čeliť ruskej politike a protizápadným, tzv. antikoloniálnym naratívom na globálnom Juhu. Otázka nedostatku potravín je v tejto súvislosti obzvlášť dôležitá. Ukrajinu treba podporovať v jej úsilí vyvážať obilie cez Čierne more a to isté platí aj pre program "Obilie z Ukrajiny", do ktorého by západné štáty mohli prispieť vlastnými prostriedkami. Ďalej by sa mohli využiť také rokovacie formáty, akým je diplomatický proces súvisiaci s ukrajinským mierovým vzorcom, v snahe zapojiť čo najviac medzinárodných aktérov do diskusie o tom, čo spôsobilo vojnu, ako ju možno ukončiť a čo možno dosiahnuť prostredníctvom západných sankcií.

**ČI BUDÚ ROKOVANIA O
PRÍMERÍ MOŽNÉ,
ROZHODNE SAMOTNÝ
PRIEBEH VOJNY**

Ukrajina čelí druhej vojnovnej zime. Konflikt medzi Izraelom a Hamásom v súčasnosti odvádza politickú pozornosť od podpory Ukrajiny a ďalšia eskalácia na Blízkom východe by mohla viesť k nedostatku západnej vojenskej pomoci. Medzitým základné parametre pre urovnanie ruskej vojny proti Ukrajine zostávajú rovnaké: ak sa majú niekedy rozbehnúť rokovania o prímerí, ktoré zabezpečia existenciu Ukrajiny ako nezávislého a suverénneho štátu, Ukrajina musí zvíťaziť na bojisku a Rusko musí utrpieť straty do takej miery, aby bolo výrazne oslabené.

Koncom 2023 prekvapila ruská ekonomika svojimi číslami: HDP rástlo rýchlejšie ako svetový priemer (priemyselná výroba a platy dokonca v dvojciferných hodnotách) a nezamestnanosť bola na historickom minime. I keď sa na prvý pohľad zdalo, že vojna nemala žiaden negatívny vplyv na výkonnosť ruského hospodárstva a kvalitu života ruských obyvateľov, v skutočnosti tieto čísla nehovorili ani tak o „*zdraví*“ ako o „*chorobe*“ ruskej ekonomiky. Práve o prehrievaní, ktoré vzniklo v dôsledku stávky Kremľa na opotrebovávajúcu vojnu, píše vo svojej analýze pre Carnegie Endowment bývalá zamestnankyňa Centrálnej banky RF, Alexandra Prokopenko. Jej hlavnou tézou je, že Putina čaká na najbližšie obdobie neľahká trojitá dilema (trilema) – a to, ako naďalej financovať vojnu, udržiavať obyvateľstvo v pokojnej apatii a zároveň zabezpečiť makroekonomickú stabilitu.

V prvom rade, ruskej ekonomike sa podarilo dosiahnuť rekordne pozitívny rast najmä vďaka jej transformácií na vojnové hospodárstvo. Rast HDP na konci 2023 sa odhadoval na 3%, zatiaľ čo odvetvia súvisiace s vojnou rástli dvojciferným tempom. Nezamestnanosť na úrovni 2,9 % naznačovala maximálne využitie pracovnej sily, pričom mobilizácia, náborové kampane a zvýšená produkcia vo vojensko-priemyselnom komplexe presunuli až 0,85 milióna ľudí do nevýrobných sektorov. S touto radikálnou transformáciou však prišla aj závislosť na vojne ako takej. V prípade jej náhleho skončenia by ekonomika utrpela veľmi závažný štrukturálny šok. Nárast vo výdavkoch na obranu šiel na úkor ostatných sektorov hospodárstva, vedúc k ich zaostávaniu, a teda k istému zjednodušeniu hospodárskej štruktúry. Od vypuknutia vojny navyše RU začal trápiť výrazný nedostatok kvalifikovaných odborníkov a robotníkov, tlačiac mzdy nahor, a tak prehrievajúc samotný pracovný trh. Prechod z aktívnej fázy vojny do zamrzutej by preto vedel výrazne ochromiť RU ekonomiku, pričom zmiernenie samotných následkov súčasného prehrievania, a teda návrat k sofistikovanejším a komplexnejším hospodárskym štruktúram, by nevyhnutne vyžadoval značný čas. Následne, aj napriek značným výdavkom na obranu, ktoré historicky po prvý

**PUTINA ČAKÁ TROJITÝ
PROBLÉM – AKO NAĎALEJ
FINANCOVAŤ VOJNU,
UDRŽIAVAŤ SOCIÁLNY
ZMIER A ZABEZPEČOVAŤ
MAKROEKONOMICKÚ
STABILITU**

raz prevýšili sociálne výdavky, sa Putin naďalej snažil udržiavať sociálny zmiern s obyvateľstvom. Súčasný stav vojnového hospodárstva umožnil najmä obyvateľom z regiónov bohatnúť – kvôli nedostatku pracovnej sily museli podniky vyplácať vysoké mzdy tým, ktorí neboli povolani do vojenskej služby. Navyše v prípade rodín zosnulých a zranených len platby pozostalým dosiahnu v 2024 očakávanú výšku 2 až 3 bilióna rubľov. Práve vďaka týmto kompenzáciám sa od vypuknutia vojny výrazne znížili podiel Rusov žijúcich pod hranicou chudoby (prvýkrát od roku 1992 na 9,8 %), a to opäť najmä v regiónoch. Štruktúra ruskej strednej vrstvy sa taktiež zmenila. Ak ju predtým tvorili vzdelaní odborníci a podnikatelia, dnes ich vytlačili vojenský a bezpečnostní

dôstojníci, financovaní zo zdrojov štátu. Tieto štrukturálne sociálne zmeny so sebou priniesli významnú záťaž pre štátny rozpočet, pričom pre stabilitu režimu sa stalo nevyhnutné ich udržanie – a to aj po skončení vojny.

V neposlednom rade, pokračovanie vo financovaní vojny a udržiavanie platieb obyvateľstvu na súčasnej úrovni by bolo jednoduchšie, ak by ruská ekonomika zostala makroekonomicky stabilná. V srdci ekonomiky však začalo tikať viacero časovaných bômb – od stimulácie domáceho dopytu cez obranné výdavky po zvýšené dotovanie úverov obyvateľstvu a podnikovému sektoru (k 1.11.2023 celkový objem dotovaných úverov dosiahol 7% HDP). Len v hypotekárnom sektore, za prvých 10 mesiacov roku 2023 vydali ruské banky hypotéky v hodnote 6,3 bilióna rubľov, čo je o 72 % viac ako v rovnakom období roku 2022. Problémom sa však stalo, že pri splácaní týchto úverov sa ich držitelia začali primárne spoliehať na nové odškodňovacie platby, vytvárajúc dlhodobo neudržateľný model, najmä v prípade možného nárastu cien vyvolaných už teraz viditeľnou zvyšujúcou sa infláciou. Navyše, i keď medzinárodné sankcie spoľahlivo izolovali RU od vonkajších šokov, dôležitou výnimkou ostal vplyv kolísania cien ropy, na ktorej sa RU stalo medzičasom ešte závislejšie ako pred vojnou. Len na rok 2024 plánovala vláda získať 11,5 bilióna rubľov (6,4 % HDP) z ropy a plynu, pričom ich podiel na celkových príjmoch štátnej pokladnice bol plánovaný až na jednu tretinu. Ostáva preto otáznosť, či v dlhodobom horizonte bude možné udržať aktuálnu na prvý pohľad pozitívnu bilanciu ruskej ekonomiky, a či v prípade jej spomalenia (ktoré skôr či neskôr nastane) sa podarí Moskve vzniknutú situáciu vyriešiť bez vážnejších vnútorných problémov.

Španielsky inštitút *Real Instituto Elcano* mapuje, čo vieme o iniciatíve EU Global Gateway a čo táto platforma znamená pre spoluprácu so štátmi Latinskej Ameriky a Karibiku.

Global Gateway je zameraná na usmerňovanie, znásobovanie a zviditeľňovanie verejných a súkromných zdrojov EÚ určených na rozvojovú pomoc. Ide o geopolitickú stratégiu, ktorá sa usiluje podporiť spojenectvá EÚ s jej partnermi v prioritných oblastiach, akými sú infraštruktúra a konektivita, zelená transformácia a zdravotná starostlivosť. Jej implementácia v podstate spočíva v nástroji EÚ pre susedstvo a svet – NDICI (the Neighbourhood, Development and International Cooperation Instrument). Tento programový a finančný nástroj známy aj pod názvom Global Europe/NDICI má na obdobie rokov 2021 – 2027 pridelený rozpočet vo výške 79,5 mld. EUR. Na implementáciu projektov Global Gateway slúži nástroj Team Europe.

**CIEĽOM GLOBAL GATEWAY
JE POSKYTNÚŤ PARTNEROM
CELKOM 300 MILIÁRD EÚR**

Global Gateway sa často prirovnáva k čínskej iniciatíve *Belt and Road Initiative* (BRI), keďže ide tiež o iniciatívu zameranú na investície do infraštruktúry. Medzi Global Gateway a čínskou BRI sú však zásadné rozdiely. Navyše cieľom Global Gateway nie je nahradiť čínsku iniciatívu. Global Gateway ponúka iný typ spolupráce v porovnaní s BRI. Ide o geopolitickú stratégiu založenú na partnerstvách, ktoré sú základom multilaterálneho medzinárodného poriadku založeného na pravidlách a ktoré zároveň prispievajú k budovaniu integrovaných projektov spoločností založených na takých zdieľaných hodnotách, ako je demokracia a právny štát, dodržiavanie ľudských práv, transparentnosť vo vládných záležitostiach, ochrana práv pracovníkov, rodová rovnosť a udržateľnosť.

Čo však Global Gate znamená pre spoluprácu s Latinskou Amerikou a Karibikom? S regiónom Latinskej Ameriky a Karibiku zdieľa EÚ základné hodnoty a podobné záujmy v oblastiach ako medzinárodný obchod, energetická transformácia, boj proti zmene klímy, digitalizácia, znižovanie nerovností, boj proti cezhraničnému organizovanému zločinu a obrana. Región má priaznivé podmienky pre investície, makroekonomickú a finančnú stabilitu a má konsolidovanejšie inštitúcie a súdny sektor, než iné rozvíjajúce sa regióny.

V minulosti venovala EÚ málo pozornosti regiónu Latinskej Ameriky a Karibiku. Aktuálne geopolitické konflikty a z nich predovšetkým agresia Ruska voči Ukrajine, primáli EÚ, aby diverzifikovala svoje spojenectvá a posilnila svoje väzby s rovnako zmýšľajúcimi partnermi. Dôkazom toho je spoločné oznámenie EK a HR/VP EÚ pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku z júna 2023, ako aj záverečná deklarácia z júlového samitu EÚ – CELAC počas španielskeho predsedníctva v Rade EÚ. Oba dokumenty potvrdzujú odhodlanie posilniť spoluprácu v kľúčových oblastiach a iniciatívu Globálnu Gateway označujú za hlavný nástroj na dosiahnutie tohto cieľa. Počas samitu EÚ – CELAC boli v rámci Global Gateway podpísané osobitné dohody s Čile, Argentínou a Uruguajom. Počas októbrovej konferencie v Bruseli aj s Mexikom a Kostarikou. Hoci rozpočet pridelený tomuto regiónu v rámci Global Europe/NDICI je len 3,4 mld. EUR, EÚ navrhla rozmiestniť cez Global Gateway v regióne až 45 mld. EUR.

Autori analýzy na záver konštatujú, že iniciatíva Global Gateway má značný potenciál, tak z hľadiska geopolitickej prítomnosti a viditeľnosti Európskej únie, ako aj z hľadiska jej možného vplyvu na rozvoj vďaka jej zameraniu na konektivitu, digitalizáciu, zelenú transformáciu, sociálne začlenenie a súdržnosť, zdravotnú starostlivosť a vzdelávanie.

Link: <https://www.realinstitutoelcano.org/en/analyses/global-gateway-what-we-know-and-what-it-means-for-latin-america-and-the-caribbean/>

Podľa analýzy iránskych akademikov pre Manara Magazine by sme nemali zabúdať, že teroristická organizácia, ktorá je známa pod skratkami ISIS/ISIL/Daeš (Islamský štát v Iraku a Levante) predstavuje stále bezpečnostnú hrozbu. Islamský štát vznikol v 2014 v irackom meste Mosul a jej vodcom bol Abú Bakr al-Bagdádí, bývalý člen teroristickej organizácie al-Káida. Medzi rokmi 2013-2017 ISIS obsadil takmer tretinu územia Sýrie a 40% územia Iraku. Hlavným cieľom organizácie bolo založiť islamský kalifát v Iraku a Sýrii a neskôr expandovať do ďalších častí sveta. ISIS sa podarilo rozšíriť svoje pôsobenie do viacerých krajín vrátane Afganistanu, Jemenu, Líbye, Nigérie a Indonézie. V roku 2015 už ISIS disponoval 30 tisícmi bojovníkmi z viac ako 85 krajín. V roku 2017 však utrpel významné straty v dôsledku masívnej odvetnej reakcie medzinárodnej koalície vedenej USA. Údery ISIS zasadili aj Rusko a Irán. ISIS následne stratil kontrolu nad cca 95% územia, ktoré ovládal vrátane miest Mosul v Iraku a Raqqa v Sýrii.

TERORISTICKÚ ORGANIZÁCIU SA NAPRIEK JEJ VEĽKÝM STRATÁM NEPODARILO ZNIČIŤ

Napriek týmto podstatným stratám sa organizáciu ISIS nepodarilo úplne zničiť. Podľa autorov analýzy je potrebné zdôrazniť, že ISIS je stále aktívna v rôznych častiach sveta, má 5 až 7 tisíc bojovníkov v Sýrii a Iraku a sústavne robí nábor ďalších. V detenčných centrách v Sýrii a Iraku sa nachádza ďalších približne 30 tisíc bojovníkov. Podľa Washingtonského inštitútu pre blízkovýchodnú politiku má ISIS aktuálne 20 odnoží a sietí v rôznych častiach sveta, najmä na Blízkom

a strednom východe, v Afrike, v juhovýchodnej a juhozápadnej Ázii. Okrem toho, organizácia dokázala rozšíriť svoje aktivity v Afganistane, Jemene, Mozambiku a v Burkine Faso. Aj hovorca amerického CENTCOMu Buccino prizvukoval, že ISIS je stále schopná riadiť a nabádať k útokom vo svojom regióne aj v zahraničí.

V ostatnom období sa primárnym teritóriom pre ISIS stala Afrika. Pre ISIS je kontinent vítaný vďaka jeho unikátnej geografickej skladbe – najmä existenciou odľahlých oblastí akými sú púšte, a tiež vďaka krehkej spoločensko-politickej situácii, ktorá napomáha procesu obnovy ISIS. Medzi najvýznamnejšie odnože Islamského štátu v Afrike patria odnož v strednej Afrike, v regióne Sahel, Islamský štát v Mozambiku, na Sinaji a v západnej Afrike. Narastajúci počet vysídlených obyvateľov robí Afriku ešte zraniteľnejšou voči hrozbe ISIS. V súčasnosti je v Afrike 40,4 miliónov vysídlených osôb, z ktorých ISIS verbuje svojich nových bojovníkov. V Afganistane je ISIS známa pod názvom Islamský štát v provincii Chorásán. Má 4000 až 5000 bojovníkov. Návrat Talibanu k moci v auguste 2021 bol pre ISIS príležitosťou rozšíriť svoje aktivity v regióne. Táto odnož ISIS odvtedy uskutočnila množstvo teroristických útokov v Afganistane aj v susedných krajinách, predovšetkým v Pakistane. ISIS expandovala aj do Indonézie a na Filipíny. Treba podotknúť, že hrozba, ktorú ISIS predstavuje sa neobmedzuje len na Áziu a Afriku, organizácia hľadá možnosti ako expandovať do Európy, Amerík, Austrálie a ďalších častí sveta. V marci 2023 boli v Európe, USA a Kanade zadržaní niekoľkí podporovatelia ISIS.

Autor analýzy konštatuje, že hoci by vojenské veľmoci mali pomôcť rozvojovým krajinám v boji s ISIS, iba použitie vojenskej sily nestačí. V dlhodobom horizonte je dôležité tiež konsolidovať a niekde aj opätovne vybudovať politické štruktúry, keďže terorizmus má silných spojencov v chudobe a spoločensko-politickej nestabilite. Pri úsilí o úplnú elimináciu tejto teroristickej skupiny narážame na zásadné prekážky. Jednou z nich je kybernetický priestor, ktorý ISIS ľahko využíva na verbovanie svojich bojovníkov, financovanie a šírenie propagandy. V minulosti mala ISIS cca 46 tisíc followerov iba na Twitteri, ktorí denne vyprodukovali 90 tisíc tweetov. Ďalšiu významnú výzvu predstavuje nelegálny prístup organizácie k zbraňam. ISIS dokáže jednoducho získavať zbrane prostredníctvom falošných spoločností a cez sprostredkovateľov. Ďalšou prekážkou je nízka úroveň spolupráce medzi štátmi, korupcia a slabé politické a spoločenské štruktúry v krajinách tretieho sveta, najmä na Blízkom a strednom východe a Afrike. Na záver autor zdôrazňuje, že pokiaľ budú existovať tieto štrukturálne výzvy, ISIS a ostatné teroristické organizácie budú aj naďalej predstavovať významnú medzinárodnú hrozbu.

Link: <https://manaramagazine.org/2024/02/the-isis-threat-is-not-to-be-forgotten/>